

INTERVIURI

Un dialog cu muzicologul Irina Boga

Andra Apostu

Irina Boga este un nume cunoscut în generația actuală de muzicologi. De-a lungul carierei sale a cercetat cu profesionalism și curiozitate fenomenul muzical, parcurs dublat de prezența la catedră în cadrul Universității Naționale de Muzică din București dar și de recitaluri și concerte în calitate de clavecinistă. Dubla sa specializare, în muzicologie și interpretare muzicală, i-a permis să studieze muzica barocă engleză și franceză scrisă pentru clavecin cu rigoarea muzicologică ce o caracterizează. Scrierile sale, fie că sunt volume sau studii de muzicologie, mai au un „ceva” anume: farmecul unui condei izvorât din talent, cultură și dragoste pentru muzică.

- **Andra Apostu:** Dragă Irina, ești un muzician și un muzicolog născut într-un mediu al frumosului, al culturii, al muzicii. Cum a fost copilăria ta? Cum și când te-ai apropiat prima dată de muzică și cum s-a conturat acest drum atât de potrivit ție? Și mai ales... de ce, la un moment dat, clavecin?

Irina Boga: Dragă Andra, încep prin a-ți mulțumi pentru această invitație la dialog. Deși ne cunoaștem de mult timp și am mai purtat conversații în trecut – e adevărat, cu ceva vreme în urmă și într-un cadru mult mai personal –, propunerea ta mă bucură. Revenind la întrebarea ta... da, pot spune că primii mei ani de viață – de fapt, aproape jumătate din existența mea de până acum – s-au petrecut într-un mediu pe care mi-l amintesc cu o caldă

nostalgie. Părinții mei nu mai sunt printre noi, însă copilăria nu a fost o traumă pentru mine, ci un spațiu al memoriei în care mă simt, și acum, în siguranță. Știu că am crescut în plin comunism și sunt conștientă că pentru părinții mei vremurile nu au fost ușoare, dar eu nu am resimțit aproape niciodată lipsurile. Alături de ei, am copilărit mergând la concerte și spectacole de teatru, înconjurată de oameni fascinanți din lumea artistică. Mi se părea absolut firesc să mă simt în largul meu sau să fiu fericită când mergeam în vizită la Magda Ianculescu, Silvia Voinea sau Dina Cocea; eram prea mică ca să realizez ce privilegiu trăiam.

Pregătirea mea a început devreme, la doar cinci ani, cu primele lecții de pian primite de la o doamnă profesoară care mi-a rămas extrem de dragă: Camelia Pavlenco. Vorbești despre un drum potrivit... Nu știu ce să spun. Totul a venit de la sine și a funcționat, deși îmi amintesc perfect tensiunea și anxietatea pe care le presupune studiul pianului de performanță. Nu regret că am renunțat la finalul liceului. Poate doar ai mei au suferit, considerând mereu – oficial sau nu – că mi-am trădat vocația.

Cotitura către muzicologie s-a produs natural, iar aici tot copilăria și-a spus cuvântul. Fiind obișnuită cu scena, aveam deja reperele necesare pentru a intui dacă o montare sau un recital aveau cu adevărat valoare, iar scrisul mi-a făcut întotdeauna plăcere. Încă aștept momentul în care voi reuși să scriu o carte care să mă exprime deplin, care să dezvăluie hățișul sufletului meu. Dacă va fi despre muzică? Cel mai probabil, nu. Mi-aș dori doar ca timpul să-mi ofere ocazia, curajul și răbdarea de a o așeza cândva în cuvinte.

Clavecinul l-am descoperit la Universitatea Națională de Muzică, acolo unde am studiat și muzicologia. A fost o altă întâlnire providențială, cea cu doamna profesoară Ogneanca Lefterescu. Dumneai mi-a oferit confortul psihic și suflesc de care aveam nevoie pentru a regăsi bucuria de a cânta, lăsând deoparte teama de greșală, nesiguranțele tehnice sau tracul.

Muzicologia și clavecinul, studiate în paralel, au reprezentat formula perfectă pentru echilibrul meu interior. Ori de câte ori lucrurile deveneau prea intense sau riscante pe un plan, mă amăgeam că drumul meu cel adevărat este celălalt. Această dualitate mi-a oferit un refugiu confortabil. Iar tactica a funcționat.

➤ **A.A.:** Îți amintești, poate, câteva personalități care te-au inspirat, care ți-au fost modele?

I.B.: Când privesc înapoi, îmi amintesc cu recunoștință de oamenii care m-au ajutat și de la care am învățat. În primul rând a fost tata. El mi-a fost mereu sprijin, atât la bine, cât și în situațiile disperate. Știu că poate părea neobișnuit, dar el a fost și profesorul meu de muzicologie la Conservator. M-a

lăsat să scriu exact așa cum am simțit, iar contactul cu lucrările lui, precum și conferințele la care am asistat de-a lungul timpului, și-au pus amprenta definitiv asupra stilului meu muzicologic. Asemenea lui – deși nu cu același talent, din păcate – încerc să atașez oricărei situații o poveste. Contextualizarea și nararea unui destin care devine argument pentru o anumită ipoteză îmi par a fi modalități prin care momentul se umanizează și capătă sensibilitate. Probabil că, din acest punct de vedere, nu corespund gusturilor celor mult mai riguroși decât mine. Însă acest fapt nu mă deranjează deloc și nici nu încerc să-l schimb. Mi-ar plăcea, totuși, să pot controla mai bine elementul de detaliu și rigoare, care, recunosc, deseori îmi scapă. Cu toate acestea, întotdeauna am considerat că esența conținutului are prioritate în fața detaliilor tehnice (dar să nu mă pâărăști...).

În ceea ce privește pianul, am avut întâlniri care mi-au adus bucurie și altele mai puțin rodnice. Pe Camelia Pavlenco am amintit-o deja. Un alt profesor la care am ținut mult, deși îmi era destul de teamă uneori de exigențele de la curs, a fost doamna Ligia Pop, la Liceul de Muzică „George Enescu” (devenit ulterior „Dinu Lipatti”). Dorința de perfecționare – care, sincer, nici nu mai știu dacă a fost a mea, cel mai probabil nu – m-a determinat să mă transfer la Liceul din Piața Sfinții Voievozi (adică „Enescu” de astăzi), pentru a intra la clasa domnului profesor Constantin Nițu. Pentru mine, aceea a fost o experiență devastatoare, probabil începutul sfârșitului. Nu am studiat niciodată atât de mult ca atunci și, în același timp, niciodată nu am fost mai nefericită sau cu rezultate mai slabe. Pur și simplu, nu m-am potrivit aceluia mediu. Din acea situație am fost salvată – parțial, pentru că răul nu a mai putut fi cu totul îndreptat – de o altă întâlnire caldă sufletului meu, cu doamna profesoară Gabriela Enășescu. Așa am reușit să finalizez liceul ca șefă de promoție și cu un concert cu orchestra... dar tot acolo am pus și punct.

O altă întâlnire la care țin foarte mult și pe care sper să nu o pierd, fiind o parte importantă a existenței mele, este cea cu doamna Valentina Sandu-Dediu. O cunosc din timpurile în care a devenit studentă la muzicologie și s-a format la clasa tatălui meu. Astăzi, dumneaei reprezintă cel mai pertinent nume al muzicologiei contemporane din spațiul românesc, iar în ceea ce mă privește, este singura persoană, după tata, a cărei opinie și al cărei sfat contează cu adevărat pentru mine. Este, de asemenea, mâna care mi s-a întins de fiecare dată când am avut nevoie, iar acest lucru nu am cum să-l uit.

- **A.A.:** Mai știi care a fost primul tău articol sau studiu publicat? În ce lumină vezi acum acele începuturi?

I.B.: Îmi pare rău să te dezamănesc, dar nu. Pot să-ți spun că la clasa tatălui meu eram învățați – și oarecum era de la sine înțeles – că trebuia să

participăm la toate evenimentele de profil din cadrul Universității Naționale de Muzică din București. Scriam lucrări pentru simpozioane și sesiuni științifice, colaboram la publicațiile care permiteau acest lucru (cum erau *Melos*, *Actualitatea muzicală* sau publicațiile festivalului Enescu) și aproape toți realizam materiale pentru Radio România Muzical. Încă din vremea studenției semnam deja cel puțin două cicluri de emisiuni, ca să amintesc doar *Istorii pe portativ* sau *Copilăria muzicienilor*. Cel puțin textele prezentate în sesiunile științifice erau publicate pe atunci în revista UNMB, *Akademios*. Probabil acolo își au originea începuturile mele... dar, așa cum am menționat și mai devreme, amănuntele îmi scapă.

- **A.A.:** Din aparițiile editoriale semnate de tine, amintim volumul realizat alături de reputatul și regretatul tău tată, Grigore Constantinescu, *O călătorie prin istoria muzicii*. Este un volum care a schimbat legătura multora cu mult temuta istorie muzicală, o sinteză cuprinzătoare dar mai ușor de parcurs decât clasicele tratate de specialitate. Ce a însemnat acest volum pentru tine și cum a fost devenirea lui de la idee la tipar?

I.B.: Împreună cu prof. univ. dr. Grigore Constantinescu, ne-am propus să realizăm o abordare accesibilă și utilă a istoriei muzicii, presărată cu observații practice desprinse din relația cu studenții. Era, în același timp, răspunsul la o necesitate educațională ce privea și publicul meloman al muzicii intitulate generic... „clasice”. Scopul volumului presupunea o abordare sintetică, pornind de la Antichitate și trecând prin renaștere, baroc, clasicism și romantism, până în epoca modernă. Mie mi-a revenit sarcina de a „elucida” perioada muzicii de secol XX, cu filierele sale geografice de interes și curente aferente diverselor ideologii.

Acest proiect s-a pliat extrem de bine pe intențiile mele didactice de la începuturi, având în vedere că, în calitate de „dascăl”, aveam în responsabilitate predarea cursului de Istoria muzicii de secol XX pentru studenții anului III de la Facultatea de Interpretare Muzicală. Această inițiativă a marcat extinderea cercetărilor mele către modernitatea muzicală, după ce, până la un punct, fusesem exclusiv interesată de epocile renașcentistă și barocă.

Nu mai știu exact ce am simțit atunci... Mândrie, cred, și o oarecare fâstăceală, pentru că îmi vedeam numele alături de cel al tatălui meu. Parcă nici nu avea ce căuta acolo. Însă impactul a fost major, iar volumul s-a bucurat de un real succes: știu că tirajul acestei cărți s-a epuizat foarte repede.

- **A.A.:** Ești autor al multor studii în publicații culturale precum *Musicology Today*, *Muzica*, *Actualitatea Muzicală*, *Opera*, *Melos*, *Revista 21* etc. Ai putea să trasezi, oare, anumite direcții care te preocupă mai mult în calitatea ta de observator al fenomenului muzical?

I.B.: Nucleul fundamental al preocupărilor mele științifice, ivite în perioada studiilor doctorale, se plasează la intersecția dintre istoria muzicii, analiza estetică și practica interpretativă – un prilej minunat de a combina elementele teoretice cu cele instrumentale. Preocupările legate de epoca barocă au devenit atunci obiect de studiu sistematic. Cu tema *Principiile estetice ale barocului englez și reflectarea lor în interpretare*, am dorit să investighez un paradox: modul în care exuberanța temperamentului baroc continental s-a manifestat pe un teritoriu guvernat, aparent, de rigoare și conservatorism – Anglia. Teza a fost începută sub îndrumarea domnului prof. univ. dr. Dan Voiculescu și finalizată sub atenta coordonare a doamnei prof. univ. dr. Valentina Sandu-Dediu.

A urmat extinderea orizontului către estetica muzicală, în momentul în care am preluat cursul pe care îl susținuse maestrul Liviu Dănceanu, la trecerea dânsului în neființă. Mă bucur că îl amintesc aici, fiind de asemenea o figură extrem de dragă și luminoasă din memoria mea. Odată cu acest curs, am mutat accentul de pe dimensiunea istoriografică pe cea filosofică și conceptuală, o zonă care mă solicită profund și pe care încerc să o descopăr continuu alături de studenții mei. Chestionez categoriile fundamentale ale receptării artistice, fluiditatea granițelor stilistice și modul în care spiritul creator refuză sistemele rigide, depășind canoanele impuse de epoci sau delimitările de ordin stilistic.

Într-un demers ulterior, cu caracter sintetic, am încercat să reunesc și să articulez teoretic principalele resorturi care definesc spiritul baroc, îngemănând atracția mea pentru acea epocă cu investigațiile de ordin estetic. Astfel, caracteristici precum dinamismul, cultivarea iluziei, travestiul, parada, dar și acea discretă strălucire de perlă asimetrică ce definește o ființă dominată de această atitudine, au devenit puncte de reper pentru căutările și lucrările mele de mai târziu.

- **A.A.:** În 2013 ai fost câștigătoarea binecunoscutului grant oferit de Institutul Cultural Român, Bursa „George Enescu”, la Paris. Ce a însemnat pentru tine această perioadă? Crezi că a schimbat sau influențat cumva parcursul tău ulterior?

I.B.: Da... Parisul. A fost, este și va fi orașul sufletului meu, locul unde mă imaginez trăind și hălăduind. Știu bine că este doar un miraj, dar îmi permit, uneori, să visez că ar fi fost posibil. Până la urmă, ar trebui să găsim

forța de a ne trăi existența exact așa cum ne dorim. Ce vorbe mari și fără fond... Și totuși, cine știe?

Ei bine, da... Tocmai o născusem pe a doua mea fetiță, Tereza, când am participat la concursul pentru această bursă. Culmea, am câștigat, iar cel mai frumos vis – acela de a petrece trei luni la Paris – urma să devină realitate. Am plecat cu toată familia: cu un copil de patru ani și jumătate, Eliza, și cu un bebeluș de cinci luni. Privind acum înapoi, mai ales prin prisma stării mele psihice de atunci... nebunie curată! Și chiar așa a fost. Nu voi intra în amănunte obositoare, pe care cititorul și le poate imagina cu ușurință (cădiță, scaun de masă, mâncare de bebeluș, ore stricte de somn...). Voi adăuga un singur ingredient neașteptat: am făcut varicelă la Paris. Așa se face că soțul meu de atunci s-a ocupat singur de doi copii mici, în timp ce eu am stat trei săptămâni închisă într-o cameră.

Nu deznădăduiți, totuși! Divinitatea a lucrat în așa fel încât, prizonieră fiind, să lucrez cu asiduitate la proiectul pe care mi-l propusesem: analiza amănunțită a preludiilor non-mesurale ale lui Louis Couperin, partituri pe care le cântasem cu uimire și cu o dragoste profundă la clavecin. Culmea, la doar câteva străzi de Cité internationale des arts, unde locuiesc bursierii, se zăreau turlele de la Église Saint-Gervais, biserica unde Couperin activase ca organist... Măcar atât puteam să văd pe geam dacă afară aveam interdicție, oferind o ancoră palpabilă universului ireal pe care îl țeseam în izolare. Domnul profesor Liviu Dăncănu a fost unul dintre cei care mi-au semnat recomandările pentru dosarul de concurs. A făcut atunci o remarcă pe care nu am uitat-o: „*Fiecare tânăr trebuie să trăiască o vreme la Paris*”. Parcă îmi aduceam aminte de Eminescu sau de întreaga generație interbelică. M-am simțit importantă, deși, în fapt, totul a fost un fiasco de proporții. Iată că poți fi profund disperat la Paris, chiar și cu temele bine făcute. De revenit, am tot revenit de atunci în Capitala Luminii, în variante mult mai fericite, însă niciodată atât de aproape de emulația și de sursele la care am avut acces în timpul celui grant.

- **A.A.:** Ai făcut parte dintr-un proiect editorial de mare anvergură aflat sub egida Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, volumele *Noi istorii ale muzicilor românești*. Ce ne poți spune despre acest demers și care a fost implicarea ta?

I.B.: Așa este, debutul meu în această direcție a fost marcat de colaborarea la volumul al doilea din *Noi istorii ale muzicilor românești*, ceea ce a reprezentat o mare onoare pentru mine. Valentina Sandu-Dediu și Nicolae Gheorghiuț au lansat atunci un proiect de anvergură, inițiat în anul 2020 sub egida UCMR și la propunerea lui Adrian Iorgulescu, menit să pună în lumina

reflectoarelor adevărata construcție și etapele de maturizare a muzicii autohtone. Această incursiune în vârstele, genurile și stilurile pe care creatorii români au ales să le exploreze în decursul timpului aprofundează aspectele esențiale ale spiritului nostru muzical, oglindit în contextul culturii europene. Un număr important de muzicologi și compozitori s-au implicat în crearea acestor studii care acoperă o sferă largă de paliere. În ceea ce mă privește, cercetarea s-a orientat spre zona spectacolului, mai precis spre istoricul operetei bucureștene.

Recent, am avut bucuria lansării unui nou tom la care am fost din nou invitată să colaborez: cel de-al patrulea volum din seria *Noile istorii ale muzicii românești*, coordonat cu aceeași meticulozitate de Valentina Sandu-Dediu. Volumul reunește portrete de compozitori semnate alături de trei colege muzicoloage – Antigona Rădulescu, Florinela Popa și Olguța Lupu – și este orientat cronologic pe perioada cuprinsă între anii 1935 și 1969. Nu este vorba despre o serie de texte sintetice, de natura unui dicționar steril. Portretele în cauză îmbină informația riguroasă cu încercarea de a descoperi, prin prisma opțiunilor de conținut, personalitatea artistică unică a fiecărui creator. Se deschide, în acest fel, o paletă extrem de diversă de opțiuni stilistice și estetice.

Am avut astfel ocazia să-mi exercit interesul față de istoria muzicii și pe teritoriul autohton, intrând în dialog cu o serie de creatori români din generații apropiate. Portretele pe care le-am semnat cu acest prilej m-au determinat să-mi lărgesc și să-mi nuanțez sfera cunoștințelor, având oportunitatea de a desluși fire de destin desfășurate în momente tensionate din istoria țării noastre. Din contextul istoric și social al perioadei menționate se desprinde o sumă de asemănări și diferențe între opțiunile stilistice și de limbaj componistic ale creatorilor timpului. Tranziția de la modernismul primelor decenii ale secolului XX către constituirea unei avangarde – pe principii aflate în consonanță cu optica exploatată de fenomenul Darmstadt – dovedește o sincronizare a teritoriului nostru artistic (deși izolat în nișa comunistă) cu zona academică europeană. Pot fi extrase, de asemenea, o serie de direcții exersate de compozitorii români, care implică de la trasee specifice neoromantismului până la varii tipologii avangardiste, fixate pe explorări curajoase ale sunetului.

Descoperim, prin urmare, o diversitate fascinantă: de la apelul la zona folclorului (Irina Odăgescu-Țuțuianu, Adrian Pop) sau la memoria enesciană, pe principiul ancorării lucrărilor într-o așa-numită spiritualitate autohtonă (Vasile Spătarelu, Viorel Munteanu, Andrei Tănăsescu), până la revenirea la inspirația trecutului pe palierul armonic și polifonic sau la reevaluarea coordonatelor renaștentiste și baroce (Dan Voiculescu). De asemenea, întâlnim abordări din zona teatrului instrumental (Sorin Lerescu) sau a baletului (Livia Teodorescu-Ciocănea). Exploatarea sonorităților de tip „muzică ca undă” (Corneliu Cezar)

sau sondările arhetipalului (Mihaela Vosganian) se completează cu universul de „deghizare” a sunetelor și tratarea acestora prin mijloace concrete (Iancu Dumitrescu), fiind aduse în discuție noțiuni precum acousmatic, spectralism sau experimentalism. Rămânând în teritoriul avangardei, Irinel Anghel se relevă ca un adevărat artist al prezentului, în timp ce prin prisma creației lui Christian Alexandru Petrescu căutăm resorturi de ordin modal, de la genuri de mici dimensiuni până la exersarea monumentalului.

- **A.A.:** Ești un pedagog foarte îndrăgit în Universitatea Națională de Muzică din București iar prezența ta la catedră evidențiază preocupările tale pentru muzicologie, istoria muzicii și estetică muzicală. Te rog să ne vorbești despre activitatea ta pedagogică dar și despre proiectele studentești pe care le coordonezi deja de ceva timp, Revista *Acord* al cărei redactor șef ești sau Simpozionul de Muzicologie și Științele Educației Muzicale al UNMB.

I.B.: Mulțumesc că spui asta. Eu, ca pe oricare dintre fronturile din viața mea, lupt adesea cu incertitudinea și nesiguranța de sine. Privind în spate, este clar că nucleul existenței mele profesionale este încheiat în jurul acestei instituții: UNMB. Am crescut – realmente – între pereții acestei clădiri, apoi am urmat anii studenției și ai doctoratului tot aici, pentru ca astăzi să predau. Doar că, deși schimbările sunt multiple, asemeni pretențiilor, cumva eu am rămas aceeași de la începuturi. Mă miră și mă surprinde adeseori faptul că postura și importanța mea sunt acum diferite. Totuși, UNMB este un loc familiar, unde nu de puține ori vin cu drag.

Relația cu studenții îmi aduce o reală bucurie; urmăresc în ei, cu multă căldură, sclipiri și maturizări impresionante, de la stadiul de copii la cel de colegi. Sper că toate întrebările la care căutăm răspunsuri împreună îi ajută să devină muzicienii viitorului. Sau că le oferă, cel puțin, încredere și siguranță. Văd copii receptivi, dar și alții nepăsători. Încerc să folosesc umorul și să-i tratez cu familiaritate, pentru a-mi răspunde în aceeași manieră. La istoria muzicii spunem povești și râdem, la estetică formulăm întrebări și ne pierdem în răspunsuri, iar la muzicologie încercăm să analizăm partituri și să scriem texte care merită citite.

Revista *Acord* este o mare realizare a UNMB, o scenă pe care tinerii muzicologi se pot afirma și unde au posibilitatea să-și publice primele cronici și eseuri. Dacă vorbim despre familia *Acord*, pe lângă articolele de fond semnate de maestrul Dan Dediș, trebuie să recunoaștem că inima și mintea acestei publicații sălășluiesc în doamna profesoară Antígona Rădulescu – cea care

coordonează cu o muncă febrilă toate demersurile apariției –, alături de Ana Diaconu.

Este adevărat că, de niște ani buni, sunt organizatorul și coordonatorul Concursului studențesc de muzicologie și al Simpozionului studențesc de muzicologie, activități importante ale Departamentului de Cercetare din cadrul UNMB. Colaborăm în aceste evenimente cu colegii noștri de la Iași și Cluj, care fac parte din juriu, iar prezentările din simpozion se desfășoară și în format online, oferindu-le astfel ocazia de a participa și celor din țară.

- **A.A.:** Timp de aproape 3 ani ai fost director general al Uniunii Criticilor, Redactorilor și Realizatorilor Muzicali din România „Mihail Jora”. Ce presupune o asemenea funcție și care este, de fapt, rolul acestui tip de organizare pentru criticii, redactorii și realizatorii muzicali?

I.B.: Este o zonă destul de sumbră a existenței mele, în care nu-mi face o plăcere deosebită să revin. Tatăl meu, alături de alți critici importanți ai țării noastre, a înființat această uniune pentru a organiza și susține viața culturală autohtonă. Au fost construite atunci proiecte absolut uimitoare, care astăzi nu știu dacă ar mai putea avea loc. Mă gândesc la Concursul de interpretare „Mihail Jora”, la Concursul de lied „Ionel Perlea”, la galele tinerilor concertişti sau la cele ale tinerilor dirijori, iar enumerația poate continua mult timp. De ce spun că nu mai pot exista în acea formă? Ce-i drept, unele manifestări încă se petrec, însă sub alte auspicii sau structuri. Relațiile de atunci cu administrațiile din țară, cu ansamblurile instrumentale, logistica legată de cazări sau transport – toate erau cu totul altele față de cele din prezent, când pretențiile materiale pentru un astfel de eveniment devin absolut descurajante.

Revenind la poziția mea, am acceptat să conduc această uniune – deși a spune că am condus-o este o afirmație foarte departe de adevăr; mai degrabă am acceptat să ajut la recăștigarea statutului ei legal, astfel încât să poată funcționa, în memoria întregului efort depus de tata o viață întreagă. Nu a fost nici dorința și nici alegerea mea de a-i urma în poziția de președinte, însă a părut a fi o datorie morală. Am susținut întreg demersul legal de a reface bazele funcționale ale uniunii, până când am descoperit că orgoliile și dorința de afirmare (ce noutate...) ale altora erau mult mai impresionante decât prezența mea în acea postură. Așa că am ales să părăsesc funcția.

Asemenea poveștii de mai devreme cu pianul, nici aici nu am niciun fel de păreri de rău. Deși, dacă privesc acum seria de activități, recunosc că, dacă așa fi avut mai multă răbdare, înverșunare și determinare, mi-ar fi plăcut să văd funcțională măcar o mică parte din planurile vehiculate pe vremea în care tata era în viață. Din păcate, nu este cazul.

- **A.A.:** Care simți că a fost cel mai provocator proiect din viața ta profesională și de ce?

I.B.: Și aici sunt mai multe... Mă gândesc la cel puțin trei repere fundamentale. Mă gândesc la anul în care, alături de Alice Tacu, am realizat doar noi două întreg caietul-program al unei ediții a Festivalului Enescu. Un efort de-a dreptul titanic!

Apoi, mă gândesc la invitația lansată tot de doamna Valentina Sandu-Dediu de a colabora la redactarea punctuală a unor portrete din viața muzicală românească și profiluri de muzicieni pentru prestigiosul dicționar *Grove Music Online*, în anul 2015.

Și ultima inițiativă, dar nu cea din urmă, este cea pe care am menționat-o anterior: realizarea portretelor de compozitori pentru ultimul volum din *Noile istorii ale muzicii românești*. Pentru acest proiect am luptat cu mine însămi ca să-mi depășesc sfera lucrurilor cunoscute, să înțeleg și să explic totul prin prisma propriei percepții și, nu în ultimul rând, să nu fac rău unor prezențe de excepție din backgroundul componistic autohton al prezentului prin oferirea unor imagini false. Sper din suflet că am reușit.

- **A.A.:** După ani de experiență pedagogică, ce sfaturi, îndrumări sau recomandări ai pentru tinerii muzicieni aflați acum în formare?

I.B.: Să citească cât cuprinde, să asculte muzică, să se împrietenească cu oameni mai buni decât ei, să meargă la concerte și la teatru și să călătorească!

- **A.A.:** Cum vezi viitorul cercetării muzicale în contextul actual al tehnologiei atât de avansate? Care sunt riscurile pe care orice tip de inteligență artificială le aduce pentru domeniul muzical și muzicologic?

I.B.: Astăzi avem avantajul unui acces formidabil la informație. Posibilitatea de a accesa baze de date uluitoare – UNMB oferind studenților și profesorilor abonamente la platforme de ultimă oră – ușurează și diversifică punctul de plecare al oricărei cercetări. La toate acestea se adaugă arhivele și înregistrările extrem de diverse și de valoroase. Putem comanda cărți recent apărute și putem călători pentru a participa la orice manifestare de gen – cerul este limita, în funcție de posibilitățile materiale. Am putea considera, așadar, că nimic nu stă în calea autoperfecționării și a construirii unui viitor promițător. Nimic în afară de propria persoană. Dacă spiritul tău este clădit pe valențele binelui armonios, cu elemente bine stratificate de etică și respect, te vei folosi de informație doar ca punct de plecare pentru propria transformare și asceză.

Dacă lenea și impostura te caracterizează, drumul este iarăși lin și ușor, iar noi toți putem deveni peste noapte „creatori de conținut”, mai ales dacă alegem să-l „generăm”. Ne vom păcăli atunci că știm să scriem și că avem idei, până în momentul în care va dispărea accesul la internet, la rețelele sociale sau la curent.

Lăsând gluma la o parte, cu cât perfecționarea tehnică evoluează, cu atât fraudă va fi mai greu de depistat, iar misiunea profesorilor de a descoperi produse cu adevărat unice și personale – separându-le de plagiat – va deveni din ce în ce mai dificilă. Ajutorul inteligenței artificiale exact asta ar trebui să rămână: un sprijin, o unealtă! Un instrument care să ne faciliteze elementele de cartografiere, de deștelenire și de îngrijire a terenului de pornire sau a așezării în pagină. De acolo însă, ar trebui să conteze exact ceea ce face diferența radicală între noi și mașină: imaginația și sufletul.

➤ **A.A.:** Ce proiecte de viitor ai, dacă ne poți împărtăși din ele?

I.B.: Nu am proiecte de viitor, am speranțe. Însă nu-mi place să vorbesc despre ele, pentru că adesea simt că dacă le pomenesc nu se îndeplinesc. Pot doar să spun că, după o vară dificilă și o muncă destul de neplăcută la un proiect administrativ, se întrevede acum și o satisfacție, născută dintr-o glumă, o necesitate și o îndrăzneală: în curând îmi va fi publicat un nou volum, *Istории pe portativ*. Sper să fie o lectură lejeră și plăcută pentru mulți.

SUMMARY

Andra Apostu

A Dialogue with Musicologist Irina Boga

Irina Boga is a well-known name among the current generation of musicologists. Throughout her career, she has explored the phenomenon of music with professionalism and curiosity, a journey marked not only by her teaching position at the National University of Music in Bucharest but also by her recitals and concerts as a harpsichordist. Her dual specialization in musicology and musical performance has allowed her to study English and French Baroque music written for the harpsichord with her characteristic musicological rigor. Her writings – whether books or musicological studies – possess a certain “something”: the charm of a writing style born of talent, culture, and a love of music.